

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
недільні сьвятах.

БУКОВИНА

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Противжидівський рух в Галичині.

В Станіславові почала виходити польско-руська газета (тижневник) п. з. *Związek chrześcijański* (Християнський Союз) і в ній в статі, писаній по руски, читаємо такі мотиви, чому повстала та газета:

„Пускаючи перше число нашої часописи в світ, випадає Редакції після прийнятого звичаю подати причину, яка спонукала її взяти ся за видавництво. Тож оминаючи всяку високопарну фразеологію, зазначаємо коротко, що причиною, яка зродила наше видавництво, єсть невідрадне положення християнської суспільности в нашій країні (Галичині). А гарний, чудовий наш край! Карпатами сповитий, Дністром підперезаний широко і далеко розсїв ся від Висли аж по Збруч, і наділив его Бог всяким добром та статком; — і зложив в его нутро богаца твскарби безмірні. В нас всего доволі: і землі і ліса і хліба і паші і соли... Справді: країна „ізбранна“, молоком, медом текуча! Тут би лиш жити та умирати. Так що-ж з того, коли ті, що із поконвіку сидять на тій благословенній землі, що єї зрошують потом своїм, в недодатках, в злиднях своїй вік коротають... Що-ж з того, коли мимо тих природних богатств, якими наш край так щедро випосажений, жителі его з голоду примирають і в розпуці, кленучи свою долю, рік-річно тисячами покидають прадідні оселі, а йдуть в світ за очі шукати за широким морем того гаразду, котрого в дома з роду не знали... У нас добре жити, та лиш не нам

християнам, зарівно як Полякам, так і Русинам. Хто лише без упередження і з конвенцією хоче проєднати наші галицькі відносини у всіх напрямках, сеї мусить згодити ся з нами в сїм, що бит християнської суспільности проєсто: zagrożений. Зі всіх-усюдів вистискають нас жида. Великий капітал, той *pervus regum* нинішньої доби, виключно в їх руках; торговля, промисел і всякі иньші інтратнійші підприємства так само. Гей ті павуки обнуваки они наші міста і села та преріжними *Geschäft*-ами, склешками, шинками висисають нашу працю-кервавицю. Найдрібнійший цент нашої продукції, тоне в їх бездонних кешенях. Последніми часами забрали ся і до землі, сеї одинокої ше нашої опори... І з переражающею скоростію, як свідчить статистика, виривають нам з рук ту сьвяту спадщину батьків наших, ту земельку рідну поорану кістьми, насичену кровю прадідів наших...! Крім того, маючи економічну перевагу над нами, а через те тримаючи нас в невідрадній зависимости, жида здеморалізували нашу суспільність до крайности. Затирають ся етичні поняття і принципи в житю публичнім наших народів: захитані у нас основи сьв. віри, навіть між простим людом. Хоч соромно а з болем серця треба признати, що наша суспільність чим раз більше і більше жидоватіє... Наш „пан“ без жида не зробить і кроку одного, наш мужик без жида не уродить ся, не окрестить ся, не звінчає ся, не умре, одним словом: жид став одинокою порадою і розрадою нашої християнської суспільности... А за тим йде, що всюди і у всім їх верх, їх воля і їх лад. Жида суть фактичними па-

нами в Галичині, а ми, християне, зійшли до незавидної ролі рабів семітських...! От де ми в дійсноети опинились.

Не мієне тут подавати цілковитий, деталічний образ нашого положення, се лише собі редакція до обговорення в дальших числах. Нині обмежаємо ся лиш на сконстатованю нагого факту. А думаємо, що тих кілька хоч і неважких черг, які кинули ми на папір, єсть аж надто достаточні, щоб над ними серіозно застановитись та призадуматись. Се іменно було причиною, що ширший круг добромислячих людей, видячи неминучу, а цілковиту руїну і моральну і материяльну, до якої наша суспільність так скорим кроком спінить, загадав противділати і запобігати грозячому небезпеченству. В тій цілі засновано на відповідних статутах товариство і постановлено видавати часопис „Християнський Союз“, котра би, виказуючи причини нашого упадку і подаючи способи заряди, взагалі ділала в тім напрямі, щоб справа християнська, а тим самим справа правди і справедливости, найсамперед в одиницях, а через ті в цілій нашій суспільности, дійшла до належного зрозуміння та до остаточної побіди. Ведене тої часописи поручено нашій Редакції. І ото ми в імені товариства і з его поручення по раз перший виступаємо прилюдно. Слабі наші сили, але сильна воля і щира охота пожертвувати їх для добра загального. Ми в повній свідомі трудности і ваги справи, якої підняли ся. І хоч нам не тайні прикrostи і перешкоди, з якими прийде ся нам боротись, з тим більшою вірою в успіх приступаємо до діла, що хочемо боронити найвисших ідеалів,

24)

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смаль-Стоцький.

(Дальше.)

На жаль довгий час справді так було, бо після того, що вже вперед говорено, досить було-б сказати, що учителем рускої мови в семінарії учительській від 1872—1890-го р. був звісний **Іван Глібовицький**. (В последніх двох роках Глібовицький був недужий, отже заступали его одив рік суспієнт **Іван Клім**, котрий пізнійше виніс ся до Росії, і **Бідункевич**, саме тоді іменованій професором для математики і фізики в учительській семінарії). Глібовицький розтаборивши ся в учительській семінарії і почувши в собі яко професор (в гімназії був він лише побічним учителем) сиди, стувив ще один крок наперед; замість рускої мови став він тут учити вже чисто московскої, казав іпотомням купувати собі *Pflichtmann-a Leitfaden zur Erlernung der russischen Sprache*, в школі ввєрмівар всякі данки (ò, è, ù), називав їх „политическими промоводами“ і т. д. Відповідно до тих своїх по-

глядів називає він руских питомців семінарії *Russen i Russinnen*.¹⁾

Книжок до сеї науки уживав він тих самих, що приписані були для буковинських шкіл народних.²⁾ Таким чином учителі не могли нічого більше знати понад те, що вміли ученики шкіл народних.

Учив він без всякого ладу, звичайно казав слабшим децю читати, а сильних учеників пускав домів; дуже часто посилав, так само як **Бідункевич** в гімназії, всіх деми, мовлячи: йдїть так, щоб директор не бачив! Задачі давав дуже неправильно, а класифікував навгад.

Оттака то була та наука, що мала служити взірцем для будущих учителів народних.

¹⁾ Гл. Bukowinaer Lehrer-Schematismus für das Jahr 1875 виданий Глібовицьким, стр. 81—85.

²⁾ Який дух віяв з тих книжок, найліпше пізнати з того, що пр. в Першій рускій читаниї з р. 1887-го, уложеній Кирилловичем в спілці з Шкурганом і Поповичом, при вичисленю славянських племен на стр. 169-ій пропущено одно з обох, або Русинів або Москалів, хоть наведено навіть Словаків; що на стр. 167-ій говорить ся про Новгород яко „найбільше місто наших предків“, а про Київ і одним словом не згадує ся, хоть вєй літтошеи наазивають Київ матірю руских городів і т. п. Вєй ті книжки писані „язичієм“, і мусїли такими бути, бо инакше не були-б апробовані Глібовицьким, котрий через довгі літа мав немов монополію апробати в своїх руках. Порівнай зрештою написане мною в спілці з Гартнером *Minoritätstotum*.

Не треба і казати, що який першовір, такими вийшли в великій часті і учителі, котрих за 16 літ виховало ся під рукою Глібовицького споре чиего.

Не багато що та наука поправила ся під наслідником Глібовицького проф. Ружичицим. В р. 1893-ім був іменованій професором рускої мови в учительській семінарії **Сергій Шнойн**arovский, котрий зараз таки взяв ся направляти давні хиби. По двох роках прийшла вона в руки **Антоня Кліма**. Судячи по его дотепершій праці, можна мати повну надію, що він заведе лад в тій науці, і що вже на заводі скінчили ся нещасні часи плетавлення рускої мови в сїм науковім заведеню і завигада для неї ліпша доля.

В женській семінарії учиць рускої мови проф. **Лев Галицький**.

Що до реалій православної історії Русини тут так само упосліджені як в школі реалій. Спершу мусїли вони учити ся реалії по волоски, бо сего вимагали катехит **Понескуд**, **Боднарескуд** і **Чунтулак**. Опір питомців зорганізований свого часу **Ом. Поповичом** довів до того, що катехити **Боднарескуд** і **Чунтулак** стали викладати реалію по волоски і по німецьк¹⁾, а питомці могли відновідач і по руски. Стан той триває і доси.

¹⁾ Характеристично, що той сам Чунтулак, котрий в семінарії учительській не хотів і слова викладати по руски, став відтак руским катехитом в гімназії!

найдорожніх сьвятощів, зарівно дорогих так серцю Русина, як і Поляка, хочемо боронити нашу віру, наш бит. Тож сьміло підносимо наш боевий оклик: „За віру сьв. за народ!“ Мав жеж би сей оклик безслідно прогомоніти серед нашої суспільности, як голос вопіючого во пустині? Ні! і ще раз ні! Ми певні того, що християнська суспільність як руска так і польська не замкне свого уха і серця на голос правди і справедливости, а цілою масою попре нас і морально і матеріально. Ми певні того, що наш оклик тисячним ехом відобе ся в серцях обох народів. Ще-ж прецінь суть у нас люди, в котрих серці горить огонь правдивої любови Бога і ближнього. Ще-ж прецінь суть у нас люди, котрі плекають правдивий патріотизм, не заражений самолюбством, несплямлений приватою, інтересом... Ми певні того, що перед окликом, який підносим, затихнуть всякі приватні і національні вражди і спори і упередження які від віків пожирають наші найкрасші сили... Тож на бік сварка, на бік шовінізм, бо гинемо!

Мир Вам братя днесь приносим,
Мир, то наших батьків знак;
Мира з неба Веім днесь просим,
Чи він Русин, чи він Лях!
Разом руки си подаймо
І як братя ся любім;
Одні других веномагаймо,
К' спільній меті поспішим!

А наша мета, наша ціль, сьвята, велична! Іменно: „Вирвати нашу суспільність з жидівської залежності і впливу; зєдинити і зорганізувати єї до оборони загроженої єї егзистенції“. Тож: разом руки си подаймо за віру нашу, за народ!“

Як бачимо із сеї статі, то в Галичині починає ся організувати противжидівський

рух. Християнський Союз думає на тім поли зібрати Поляків і Русинів до спільної згідної праці, бо на иньшій місці каже: „Ріжниця народности, ані ріжниця політичних відтінків не повинна нас ділити. Адже ту йде о найсьвятійші ідеали, о найжизненійші квестії житя!“

НОВИНИ.

Чернівці, дня 19. липня 1897.

На розвагу родичам. До вступного іспиту до рускої паралельної класи при черновецькій гімназії тепер зголосило ся 23 учеників, з котрих зложили іспит 15. Як бачимо, то сего року зголосило ся перед феріями значно менше число учеників до рускої паралельної, як торік перед феріями. Причини того треба глядати не в чім иньшій, тільки в тім, що в краю вже перестали уважати ту паралельку за чисто-руську, де дитині легко іспит зложити і легко далше вчити ся. Була в свій час вістка в газетах, що ніби-то сего року заострено іспити вступні до гімназій; так може й се декого налякало. Але ми дізнаємо ся з певного жерела, що іспитів зовсім не заострено, хоч, розуміє ся, вимог що-до німецького язика в рускій паралельці не змінено. Жадають так само як торік відповідного знання і німецької і рускої мови — і через те подвійна трудність для вступуючих хлопців, особливо селянських. Крім того завинили сего року і наші пп. учителі по селах, що не намовили більше родичів і не підготували більше учеників до гімназії. Певна річ, ніхто не має права жадати від них щось подібне, але той обовязок повинні були они самі наложити на себе, коли почувують ся правдивими Русинами* і знають, що за них того ніхто иньший не зробить. Сподіваємо ся, що підчас ваканції приготують більше учеників, щоби могли 1. вересня зложити іспит.

Аби наші читателі знали, з яких сторін зголосили ся тепер ученики, подаємо виказ сіл: Погорилівка, Карапчів (двох), Брідок, Кучурів великий, Висні Станішів, Лужани (двох), Вашківці в. Ч., Чернівці (двох), Вижиця, Василів, Лашківка (двох), Залізці (в Галичині), Жадова, Кіцмань (двох), Купка, Дзвинячка, Черепківці і

Іспас — разом 23. Всі знаємо, що на Буковині маємо майже десять разів більше руских сіл, ніж тих, звідки хлопці зголосили ся до школи. Чи-ж не сором, аби з тих других сіл не зголосило ся ані по одному ученикови? Нехай не лякають ся, що трудно вчити ся; они мусять помучити ся троха більше, заким добемо ся того що наша гімназія буде справді чисто наша.

Цікавий обяв сей, що до вступних іспитів до рускої гімназії зголосило ся також двоє Чехів і один руский Маер, котрого батько родом з Егер, а син римо-католик, а проте дуже добре зложив іспит по руски. Починаємо і ми, Русини, мати своїх людей з німецькими прізвищами, як Маер, Мілер, Бавман, Шнайдер і п.

Пп. учителі, що снх ваканцій возмуть участь в курсі для науки зручності в черновецькій учительській семінарії, найдуть дешеве поміщенє а й добрий дешевий харч в бурсі „Народного Дому“, треба тільки привезти з собою свою постіль. Близші услівя устно і письменно подасть заряд бурси (улиця Петровича 2.)

Оголошене конкурсу на запомогу стипендійну з фонду Тараса Шевченка на рік 1897/8-ий в квоті 100 зр. ав. розписує Виділ тов. Просьвіти у Львові. О сю запомогу стипендійну можуть убогаті ся передовсім убогі, талановиті літерати і артисти рускої народности, як також убога талановита молодіж рускої народности, що по укінченю шкіль висших відає ся спеціальним студіям науковим. Отою запомогу стипендійну буде надавати Головний Виділ Товариства „Просьвіта“ у Львові і виплачувати в двоє піврічних ратах по 50 зр. ав. Подана належить вносити до Головного Виділу Товариства „Просьвіта“ у Львові (ринок ч. 10), найдалше до дня 31 серпня 1897 р.

Виказ датків добровільних на товариство Січ у Відні за час від 1-го Лютого до 15-го Липня с. р. а) до каси товариства зложили пп: проф. Іван Прийма 3 зр., проф. Василь Винар 1 зр., проф. Володимир Кміщевич 5 зр., посол др. Теофіл Окуневський 10 зр., полк. лікар др. Амброзій Целевич 5 зр., проф. Заклинський Роман 1 зр. б) до бібліотеки товариства дарував п. Кость Паньківський одну книжку. Веім сям згаданим добродіям нашого товариства складаємо отсим прилюдну і щирю подяку.

За Виділ товариства Січ:
Ераст Бурачківський, голова. Іван Самоцький, секретар.

Серед таких сумних обставин розвивала ся цілі десятки літ аж до найновіших часів трохи не вся руска інтелігенція на Буковині, бо-ж се і є ті три заведеня наукові, що єї доси приспособляли²⁾.

Руска інтелігенція не виносила з тих шкіль жадного позитивного знання рускої мови і літератури. Вона не навчила ся там ані говорити добре по руски, ані правильно виражати свої гадки в письмі. Її не подано огляду духового житя Руси. У веім тім, що саме становить властиву ціль науки мови в середніх школах, чула вона від своїх учителів самі недорічні баламутства. Але що ще гірше, від учителів своїх учили ся цілі покоління буковинсько-рускої інтелігенції не любити і не шанувати своєї рідної мови, ба навіть єї зневажати; від них переймала молодіж, бути байдужною до рідної мови; вони зацілювали в молодече серце всю ту деморалізуючу отруту, що викликає розклад в народнім організмі — одним словом учителі ті нанесли буковинській Русі невіджаловану шкоду, котрої поладжене вимагає багато часу і праці,

²⁾ Иньші школи середні на Буковині, як заснована 1862-го р. коштом православного релігійного фонду гімназія в Сучаві, відтак гімназія в Радівцях і знесена вже низша школа реальна в Сереті мало що входять тут в рахубу раз задля того, що мало хто з Русинів вчить ся в тих школах, а по друге і задлятого, що в них зовсім не вчать рускої мови. Лише в Сучаві учив якийсь час проф. Рента в двоє відділах рускої мови, і оскільки нам відомо чистої рускої мови, але відколи він перейшов на черновецьку гімназію, устало там і той трошечки науки. Старання руских товариств, щоби завести в тих гімназіях науку рускої мови бодай яко предмету надобовязкового, остали доси без успіху.

бо-ж воно може наступити що йно з цілковитим відродженєм і відновленєм інтелігентної класи народного організму. Цілющим же средством на розвінне всякого заціпленого такою наукою самодурства є позитивне знанє, і таке знанє повинна подавати школа. Школа є підвалиною духового розвитку кожного народу і яка школа, таке і духове жите народа. В послідних часах положено основи до поліпшення науки рускої мови управильненєм рускої правописи і заведенєм чистої народної рускої мови в школах на Буковині. Чей і овочі з такої науки будуть ліпші!

Добутки сеї розвідки ось які:

1. В цілім 40-літнім періоді науки рускої мови в середніх школах на Буковині треба відріжжати три доби:

а) в першій добі учителями рускої мови є (православні) сьвященники; вони розуміють ціль сеї науки так, що вона має служити перед усім церкві, проте церковщина перемагає;

б) в другій добі учать рускої мови (гр. кат.) богослови не висьвячені; інтерес сьвітський виступає на верх, але сильні ще впливи церковщини: з тої мішанини цілий і інтересів являє ся серед тодішніх політичних обставин в добутку москвичене рускої мови;

в) при кінці сего періоду обіймають науку рускої мови учителі сьвітські, у котрих ціль науки сама руска мова і єї література.

2. Хиби в науці рускої мови мають свою причину в недостатку всякого хоть би найменшого надзору із сторони шкільної власти. Ані інспектори шкіль краєвих ані директори тих шкіль, де учать рускої мови, не уміють і не розуміють рускої мови, не обізнані з єї потребами, зовсім не дбають про неї; нема

для неї ані плану, ані інструкцій ані книжок; вона здана зовсім на ласку і неласку учителів.

4. Хоть звільца, але чим раз більше визволяє ся православна Русь буковинська спід переваги волющини і стає на власні ноги. Почуте національне росте.

4. При кінці періоду замітний величезний поступ в кождім взгляді.

До того засновано 1896-го р. при новоотвореній низшій гімназії в Чернівцях рускі паралельні класи. Почавши від р. 1874-го беззастанно упоминали ся Русини о руску гімназію на Буковині. Нарешті дочекали ся по 22 літах сповнення свого оправданого жаданя. Але не обійшло ся і тут без того, щоби виразну цісарську постанову, після котрої при низшій гімназії в Чернівцях мали ся отворити паралельні класи з рускою викладовою мовою, на шкоду Русинів не обкрито. В т. зв. руских паралельках викладає ся тепер лише латина і математика по руски, веї иньші предмети по німецьки. І знов треба заходити ся коло того, щоби рускі паралельки стали дійсно рускими. Та в кождім разі се важний здобуток: рамки рускої мови розширено, а руским дітям все таки улепшено приступ до висшої осьвіти і є повна надія, що тоті паралельки достарчать буковинській Русі щиро рускої інтелігенції.

Помалу, дуже помалу, але певним кроком ступаєм наперед.

Замітки: Продовжене сеї праці проф. Стоцкого подамо на другий місяць — Редакция.

Мало не спалив ся живцем помічник садагурської пропінатії у людській трутї-горівці. Тамтого тижня він привіз бочку спирітусу з Чернівців і уставляв її в пивниці. При тім змочив своє одне спирітусом. Думаючи, що може бочка тече і спирітус розілляв ся на землю, хотів переконати ся і запалив сірник. В тій хвили заняло ся на нім здалека одне від зле фільтрованого спирітусу. Нещасливий зачав кричати і люди надбігли на ратунок та придусили огонь. Однак до того часу поломив вже присмалила тіло в кількох місцях і тяжко попареного мусіли відвезти до краевого шпиталю.

Пожар копальнів нафти. В Чорнім Городку коло Баку на Кавказі вибух огонь в копальнях нафти. Пять рафінерій і склад при пристани обійняла величезна полуміння і тревала більше як добу. Кілька людей згнуло при тім нещастю а всім осіб попарених тяжко. Коло двох мільонів пудів керозини вигоріло в тім пожарі. Доокресні рафінерії застановили роботу.

Дві локотиви упали в ріку Амур з моста, котрий збудували на місце зірваного під час посідних повеній. Готовий міст пробували що до витрималости і пустили порожній, особливої поїзд, котрий перейшов по нім безвечно. Відтак другою пробою тріскости мосту мали бути дві локотиви, пущені разом. Міст був за слабкий, заломив ся і обі локотиви спочили на дні ріки. При тім не обійшло ся без нещастя, 11 осіб тяжко ранених а з них три борють ся зі смертю.

Героїський вчинок. Дня 13. с. м. купали улани коні в ріці Рагі в селі Двірці коло Мосгів великих. Один улан став потопати разом з конем, а другі улани боялись ратувати свого товариша. Побачивши се 17-літній магуріст Клим Новак, син пароха з Двірців, поспішив з нараженем свого життя і виратував улана; кінь утопив ся, хотяй відважний молодець і коня притягнув був до берега.

Села жебрацкі існують між російським народом в губернії Пензи, де всі жителі сіл Сіновка, Шандаса, Дурасовки займають ся професійно жебрацтвом. Рік-річно розходять ся всі мужики тих сіл на всі сторони широкої Росії, а баби газдують дома, як можуть. Жебраки творять свої ватаги під проводом вибраних звершників а в потребі і наймають собі інших жебраків, котрим платять за їх „роботу“ по два рублі місячно. Дохід досвідченого жебрака виносить 15—20 рублів місячно. З тих грошей висилають они частину до дому на оплачене податків і данин а місцеві власти, хоть знають про ті жебрацкі інтереси, тодерують їх, бо податки ідуть правильно а часами і піднесуть проворні жебраки якого кубана для начальства.

Злодії як в байці. Оногоди в ночі дібрали ся злодії до дому Лейби Грінбавма фабриканта скла за Янівською рогаткою у Львові і забрали звідтам все, що лиш знайшло ся дорогоцінного: срібну цукорничку, дхтарі, ложки, ложечки, ножі і т. д. та занесли вкрадені річі до клепарівського ліса. Жандармерія і агенти поліційні винулись зараз за злодіями, але за ними і слід був пропав. Аж вечером, коли переходили через Клепарів, побачили в лісі межі деревами якесь світло. Підходять ближше, дивлять ся, а там горить огонь, а коло него сидять чотири злодії, та пирують, пють і заїдають; їм послугує дівчина, ходить від одного до другого та називає до чарки і усміхає ся солоденько і моргає на хлопців, котрі відповідають на її залицяне своїми дотепами. Нараз блиснули жандармські багнети. Ціла ватага схопилась і перепуджена пустилась втікати, але коли побачила, що нема ради, піддала ся спокійно жандармам і признала ся, де поділа вкрадені річі. Они були закопані в лісі і треба їх було відкопувати. Остаточно все знайшло ся, пропав лиш годинник Грінбавма, а злодії пішли до „Іванової хати“.

Ріжниця в клясах. Вагоном другої кляси їхав один пан вкуші з панєю і хотів навязати з нею розмову. Але пані або давала такі відповіді, щоб тільки його збути ся, або зовсім мовчала. Пан зачав крутити папіроску зі скуки. Тоді пані обидила ся, що він не просив її о

дозвіл і занитала ся іронічно: Ви, пане, відай не знаєте, яка є ріжниця в клясах? — Чому не знаю: в третій клясі поводять ся нечемно кондуктори з подорожними, в першій подорожні з кондукторами а в другій подорожні нечемні один суиротив другого.

Коники — карли. Маркесе Каркано, один із найбільше звістних льомбардских (в північній Італії) годівельників коний, виставив сими днями в Мілані коника, котрий своїм дуже маленьким ростом і красою будови звертає загальну увагу на себе. Єсть то поні (куцик) із шкотської раси, про котру в історії натуральній Брема сказано, що коні з тої раси бувають звичайно лиш 90 центиметрів високі, а часом навіть лиш до 85 або 82 центиметрів. Куцик, котрого виходував маркесе Каркано, єсть лиш 60 центиметрів високій, але при тім дуже красно збудований і сильний. Маркесе Каркано має чотири таких куциків, не більшої величини як середній пес і запрягає їх в четверню до малого визочка, котрий виглядає як кіш. Удержане тої четверні коникує его на день 60 центезимів (30 кр.)

Що папір витримає! Загальне число річно виданих газет виносить після найновішої статистики коло 12 мільярдів екземплярів. Щоби виробити собі понятє о величині того числа обраховано, що ті часописи закрили би простор 30.000 квадратних кілометрів, або зложені одна на другу дали би вежу високу на 80.000 метрів. Вага того паперу виносить 781.240 тон. Колиб друкувати єю масу паперу на одній машині по одному екземплярю на секунду, робота тревала би 333 літ. Коли приймемо, що один чоловік зуживає тільки 5 минут на читане тих газет, то весь час, що людскість зуживає в тої спосіб на читане газет денно виносить 10.000 літ.

Про телеграф без дроту, винайдений молодим двацять літнім техніком Маркони, доносять з Риму, що практична проба з ним випала євітло. З пристани Спеція виїхав корабель далеко на отверге море а з суши переслала йому новим телеграфом розкази рухів і зворотів. Корабель виконував всі прикази як найточніше.

На що і як читати повісті? На се питанє *Народна Часовись*, котра поясняє своїм читателям ріжнородні справи, подає таку розумну відповідь. Хто хоче називати ся правдиво образованим чоловіком, мусить не лиш богато учити ся, але й богато читати. Але учини ся і образувати ся можна нині не лиш в школі, але й поза школою, самому з книжок. Дятого хто лиш уміє читати і писати, може вже сам і учити ся і образувати ся. Але нічо так легко не учити і не образує на добрі повісті і оповіданя. Задля того треба як найбільше читати повістей, але добрих, не же небудь драгте; на таке шкода часу і труду. Повість єсть передовсім доброю розривкою; замість стратити час, а може ще й наробити собі видатків на яку безхосенну річ, лишне прочитати яку повість. З доброї повісти учимо ся пізнавати жите і людей. Для кожного чоловіка потреба, щоб він знав як найбільше людей, їх натуру, їх характер і жите, а коли буде знати других, то научить ся і себе пізнавати; потребує лиш себе порівнувати з другими, і осуджувати себе і других по сп аведливости. Але людей множество на євітї, а що чоловік то инша натура, инша влада, инший характер. Як же всіх їх пізнати? Ба, й одного чоловіка трудно відразу пізнати, треба з ним довгий час, кілька і кільканайцять літ разом жити, щоб его добре пізнати. Повість ставить нам перед очи по кількох людей з ріжними натурами і характерами, в ріжних хвилях життя; в повісти стрічаємось з людьми з ріжних станів і фахів, отже пізнаємо не лиш поодиноких людей але й всілякі стани з їх звичаями і обичаями, з їх поведінками. Читаючи повість треба на то все уважати і через повість старати ся пізнавати людей, євіт і жите: тогди наберемо того знаня, якого би нам наше звичайне жите не могло дати. Повість показує нам, як живють люди з людьми, як одні з другими обходять ся, як розмавляють з собою, і з того для нас наука. В добрих повістях стрічаємо не раз не лиш красні характери, котрі можуть нам за взорець служити, але й розумні та мудрі погляди на євіт людей, котрі треба собі запам'ятувати, бо они в

житю можуть придати ся. Декотрі повісти представляють нам знов головно лиш злих людей, розбійників, злодіїв, обманців і т. д. І такі повісти учать нас розуму, показують нам, якими крутими дорогами ті люди ходять, яких хитрих способів уживають і т. д. Они заострюють нам змисли спостеріганя, учать як і на що треба зважати, щоби не попасти в руки таким людям і заздалегідь остерігають від подібних їм в життю. Наконєць повісти учать нас нашої власної, рідної мови; они показують нам, яких слів і висловів повинен уживати кождий з нас чи то в звичайній розмові, з рівними собі, з низшими або вищими чи в пьєсмї, коли хоче, щоби его уважано за образованого чоловіка. Та ще й богато иншого можна научити ся з повісти, але о тім вже не хочемо говорити; нехай лиш кождий читає як найбільше повістей, але добрих, нехай при тім пригадає собі то, що ми тут сказали, а крім того нехай важає і на все инше, чого ми тут не доповіли. З такого читаня буде ся мати не лиш приятну розривку але й правдивий хосен.

Наука, штука і література.

Наша монархія. Австрійські коронні краї підчас 50-літнього ювілею правленя Цісаря Франца Йосифа I. Видавництво Юлія Лявренчіца. Наклад Юрія Шелінського, власителя ц. к. університетської книгарні у Відні. В 24 зошитах по 1. короні. — Саме що виданий, третій зошит того ювілейного твору, виносаженого так щедро, містить образи і описи славного, старинного міста королівського Праги, тої „стовежної“ столиці над Молдавою. Найкраспі види монументальних будівель з давного і теперішнього часу віделяють ся нам в тім зошиті на дванайцяти, артистично виконаних картках геліографур. Все те манить око і пересуває ся перед ним мов у живім калейдоскопі. Прага є тепер одним з міст, про котре найбільше говорить ся в нашій монархії і кождий, хто ще его не знає, радо перегляне ті образи. Перший листок зображає загальний вид столиці Чехії, а знятий так, що представляє увесь чар сего незрівнано живописного міста. Коли в духу перейдемо ся через стару і нову Прагу, так займають нашу увагу народний театр, катедра єв. Віта, костел Тайн, Рудольфіум, новий німецький театр, чеський музей національний, славне старе окопнє жидівське і божиця, староміський ратуш з інтересним годинником, пам'ятник Кароля IV і Радецького, вежа — порохівня над мостом, мости Палацького і Франца Йосифа, касарня Альбрехта, костел Людмили, Градчин, славний в історії і видний своїм положенем з бельведером і наконєць старий соймовий будинок з салею Володислава. Третє проф. др. Юрія Гута відзначає ся богатством дат важного змісту і є знаменитим об'єктом хороших, точно викінчених образів.

Телеграми „Буковини“.

З дня 19-го липня 1897 року.

Канеа. Музулмани збиткують ся над християнами, що приносять живність до міста і відбирають їм товари. З тої причини приходить до бійок і неспокою. Адмірала постановили, колиб Турки займали европейских жовнірів, без проволоки відкликати військо з міста, забрати на кораблі европейців а на місто стріляти з корабельних гармат.

Париж. В радї державній відбула ся велика дебата над пересправами що до грецько-турецької угоди і над участю Франції в тій акції. Міністер заграничних справ Ганото відпер закид мовби Франція не заняла видного становища між европейськими державами в справі но-

лагодження греко-турецької справи і зменчила свій вплив на Балкані. Справа відшкодована вже полагоджена а установлене границі мусить рішити ся небавом. Президент міністрів Мелін заявив, що для Франції було одинокою дорогою іти разом з другими державами. Дати піврватись симпатиям для Греків, значило би виновісти Туреччині війну, за котрою стоїть звісна держава. Тогди приїшло би було до загальної європейської війни. Держави хотять задержана status quo на підставі справедливости і гуманітарности а на Креті завести в адміністративній дорозі автономію і задержати її мовби заклад під своїм безпосереднім впливом.

Пам'ятайте на Народний Дім в Чернівцях!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одиноке руске товариство асекураційне, обезпечає будинки, скот, господарські знаряди, збіжжя в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідливих вогнів за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав п'ятий рік своєї діяльности. Фонди „Дністра“ після закінченя рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На житє можна обезпечати ся через „Дністер“, після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкращі умови і видає полїси і квіти в руській мові.

Зголошення о уділені агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

КОНКУРС.

Виділ „Народного Дому“ в Чернівцях пошукує для бурси від 1. л. вересня с. р.

УПРАВИТЕЛЯ

для надзору над питомцями бурси

і

ГОСПОДИНЮ

що подавала би питомцям харч разом з опалюванем, освічуванем і чищенем комнат та пранем білизни.

Термін для зголошуваня до кінця липня с. р. — Близні умови в „Народнім Домі“ (улиця Петровича 2.) щодня від 6—8 год. вечером.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовського.

Для панів учителів!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і Шкільні повідомлення
(Schulnachrichten)
 є на складі
 в друкарні „Рускої Ради.“
 Просимо о замовленя.

Хто хоче мати добру і дешево **МАШИНУ до ШИТЯ,** най удасть ся до мене, то певно не пожалує. Нові продаю дешевше як всюди, а употреблені, ще добре удержані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на виплат. Хто купить у мене нову чи стару машину, за репарацию не потребує журати ся, бо я роблю тую безплатно через цілий рік. Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обслужу Ває по братньому
 З поважанем
 В. Данилевич,
 машинист у бровари Штайнера в Чернівцях, при ул. залізничній (Bahnhofstrasse) ч. 26.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“
 в Чернівцях.

Перша на Буковині
РУСКА ДРУКАРНЯ
 в Народнім Домі
 при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах руській, польській і німецькій.
ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.
 Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.
Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ
 від дня 1-го мая 1897 після часу середно-європейского.

відходять з Чернівців						приходять до Чернівців					
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня						з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців.					
819	854	1232	404	1025		1128	320	757	811	610	
до Глибоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів						з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глибокої					
1148	351	832	—	635		—	809	1212	350	1000	
до Садагури, Бояна, Новоселці						з Новоселці, Бояна, Садагури					
645	430	—	—	—		—	1113	950	—	—	
з Глибоки						до Глибоки					
до Карапчева, Сторожинця, Бергомету, Межибродів						з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева					
814	535	—	—	—		635	1037	800	—	—	
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-го марта до 3-го вересня що вівторка і пятниці.						Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиброди тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.					
з Гадікфальви						до Гадікфальви					
до Радівців						з Радівців					
610	1003	228	612	805		542	855	115	550	747	
з Гатни						до Гатни					
до Качика, Гурагумора, Вами і Кімполонгу						з Кімполонгу, Вами, Гурагумора, Качики					
1010	291	—	—	—		1258	625	—	—	—	
з Іцкан						до Іцкан					
до Сучави						з Сучави					
327	630	1099	216	718		442	842	130	630	837	
з Вами						до Вами					
до Рус-Молдавиці						з Рус-Молдавиці					
346	647	913	1132	250		842	1259	204	322	545	905
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на станціях Вами, Драгоша і обох Молдавицях.						Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на станціях Вами, Драгоші і обох Молдавицях.					
з Карапчева						до Карапчева					
до Чудина н. С.						з Чудина н. С.					
854	1007	615	—	—		555	555	—	—	—	
Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, вівторка кожної днини.						Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.					

□ поїзди поштові; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно-європейський іде о 46 минут пізніше від чернівцького часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мин. рано і зазначає ся підчеркне нем минут.

